

IF4TM

D2.1.2 Minutes on the Consensus Meeting in Belgrade

Project Acronym:	IF4TM
Project full title:	Institutional framework for development of the third mission of universities in Serbia
Project No:	561655-EPP-1-2015-1-RS-EPPKA2-CBHE-SP
Funding Scheme:	ERASMUS+
Coordinator:	UKG – University of Kragujevac
Project start date:	October 15, 2015
Project duration:	36 months

Abstract	Minutes on the Consensus meeting in Belgrade
----------	--

DOCUMENT CONTROL SHEET

Title of Document:	D2.1.2 Minutes on the Consensus Meeting in Belgrade
Work Package:	WP2 – Development of legal framework for establishing the third mission of Serbian universities
Last version date:	15/09/16
Status :	Draft
Document Version:	v.01
File Name	D2.1.2_Minutes_on_the_consensus_meeting_in_Belgrade.doc
Number of Pages	16
Dissemination Level	Internal

VERSIONING AND CONTRIBUTION HISTORY

Version	Date	Revision Description	Partner responsible
v.01	15/09/2016	First draft version	UNI (Miodrag Spasić)
v.02			
v.03			
v.04			

TABLE OF CONTENT

DOCUMENT CONTROL SHEET.....	2
VERSIONING AND CONTRIBUTION HISTORY.....	2
TABLE OF CONTENT.....	3
TABLES.....	4
LIST OF ABBREVIATIONS.....	4
1. Svaha, ciljevi i elementi Konsenzus sastanka u Nišu.....	5
1.1. Spisak prisutnih na sastanku.....	5
2. Organizacija i tok sastanka.....	6
2.1. Prva sesija.....	6
2.2. Druga sesija.....	11
2.3. Treća sesija.....	14
3. Zaključak.....	16

TABLES

Tabela 1: Spisak prisutnih na Konsenzus sastanku u Beogradu 5

LIST OF ABBREVIATIONS

NTP	Naučno Tehnološki Park
EU	Evropska Unija
MSP	Mala i Srednja Preduzeća
SCI	Science Citation Index
NSZZ	Nacionalna Služba Za Zapošljavaje

1. Svrha, ciljevi i elementi Konsenzus sastanka u Beogradu

Glavni cilj Konsenzus sastanka koji je održan 15. septembra 2016. godine u Beogradu, kao i prethodnog, koji je održan nedelju dana ranije u Nišu, bio je da se predstavnicima institucija koje su direktno zainteresovane za razvoj treće misije predstavi analiza pravnih okvira i strategija koji se odnose na treću misiju sprovedena od strane učesnika na projektu IF4TM, kao i da se daju preporuke vezane za sve tri dimenzije treće misije: transfer tehnologija i inovacije, kontinuiranu edukaciju i društveno angažovanje.

Sastanak je osmišljen tako da se nakon pojedinačnih prezentacija svake od dimenzija treće misije od strane predsednika radnih grupa, prethodno oformljenih u okviru projekta IF4TM, ostavi vreme za diskusiju kako bi prisutni mogli da iskažu svoje mišljenje, istaknu probleme i, na kraju, dopune preporuke koje su predstavljene.

1.1. Spisak prisutnih na sastanku

Sastanku je prisustvovalo ukupno dvadeset i troje predstavnika sa ukupno 20 različitih institucija. Spisak prisutnih dat je u tabeli.

Tabela 1: Spisak prisutnih na Konsenzus sastanku u Beogradu

	Name	Institution
1	Vesna Mandić	Univerzitet u Kragujevcu
2	Dragan Domazet	Metropolitan univerzitet u Beogradu
3	Miladin Kostić	Državni univerzitet u Novom Pazaru
4	Zoran Nikolić	Univerzitet u Nišu
5	Miodrag Spasić	Univerzitet u Nišu
6	Jelena Cvetanović	Univerzitet u Beogradu
7	Daniela Zlatić - Šutić	Zavod za intelektualnu svojinu
8	Marina Vukobratović - Karan	Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja
9	Olga Deretić	Visoka tehnička škola strukovnih studija u Zrenjaninu
10	Milorad Rančić	Visoka tehnička škola strukovnih studija u Zrenjaninu
11	Dragana Vasiljević	Univerzitet u Novom Sadu
12	Jovana Pajović	Intranea Solutions
13	Ivan Rakonjac	Fond za inovacionu delatnost
14	Ljubislava Duka	Univerzitet u Beogradu
15	Ivanka Popović	Univerzitet u Beogradu
16	Svetlana Ilijić	Prosvetni pregled
17	Žaklina Stojanović	Ekonomski fakultet u Beogradu
18	Darko Milogorić	Fondacija Tempus
19	Ivan Marković	Biznis Inovacioni Centar - Kragujevac
20	Dragana Bečejski - Vujaklija	Društvo za informatiku Srbije
21	Dragan Ristović	Privredna komora Beograda
22	Danica Mićanović	Privredna komora Srbije
23	Desimir Knežević	Poljoprivredni fakultet, Lešak, Kosovska Mitrovica

2. Organizacija i tok sastanka

Sastanak je, pozdravnim govorom za sve prisutne, otvorio Rektor Univerziteta Metropolitan, prof. dr Dragan Domazet. Nakon toga je koordinator IF4TM projekta, prof. dr Vesna Mandić, predstavila ciljeve samog projekta kao i postignute rezultate u prvih godinu dana realizacije projekta IF4TM. Konsenzus sastanak je u nastavku bio podjeljen u tri sesije, kroz koje je prodiskutovan razvoj sve tri dimenzije treće misije na visokoškolskim ustanovama u Srbiji.

U okviru prve sesije predstavljene su preporuke vezane za transfer tehnologija i inovativnu delatnost u okviru treće misije Univerziteta.

Druga sesija se odnosi na preporuke vezane za kontinuiranu edukaciju dok su preporuke vezane za društveno angažovanje u okviru treće misije Univerziteta predstavljene tokom treće sesije.

Nakon svake od sesija, ostavljeno je vreme od oko 30 minuta kako bi učesnici mogli da iznesu svoje mišljenje, prigovore i sugestije kako bi se prezentovane preporuke mogle dodatno unaprediti.

2.1. Prva sesija

Moderator prve sesije, a ujedno i predsednik Radne grupe 2 za razvoj i praćenje dimenzije treće misije pod nazivom "Transfer tehnologija i inovacije", bila je prof. dr Vesna Mandić. Ona je preporuke vezane za transfer tehnologija i inovativnu delatnost u okviru treće misije Univerziteta, a koje su direktno proistekle iz dokumenta D1.5 Benchmarking report, predstavila u vidu kratke prezentacije od 15 min. Profesorka Mandić je istakla da su sve preporuke podeljene u pet grupa koje su namenjene:

- ministarstvu,
- svim relevantnim stejkholderima,
- univerzitetima,
- pojedincima koji su zapošljeni na naučno-istraživačkim organizacijama i
- članovima konzorcijuma projekta IF4TM.

Nakon toga je prof. dr Vesna Mandić bliže pojasnila prisutnima sam pojam transfera znanja i tehnologija koji se, u najužem značenju, odnosi na komercijalizaciju istraživačkih rezultata putem patentiranja i licenciranja, ali je naglasila da je to samo jedan vid transfera znanja/tehnologija. Još efikasniji oblici transfera jesu oni koji su već ustanovljeni na nivou Evrope, među kojima su:

- saradnja u oblasti istraživanja i razvoja, ugovoreni istraživački projekti sa privredom, tehnološke usluge itd.,
- komercijalizacija istraživačkih rezultata putem patentiranja i licenciranja,
- preduzetništvo na univerzitetu (spin-offs, start-ups),
- mobilnost studenata, razvoj karijere,
- studentski projekti sa privredom,
- mobilnost akademaca ka privredi;

- uključivanje predstavnika preduzeća u razvoj nastavnih programa i
- celoživotno učenje, obuke, kursevi.

U dokumentima koja su proistekla na osnovu dosadašnjeg rada na projektu, a koji se odnosi na analizu zakona i legislativa koje već postoje u evropskim zemljama i univerzitetima partnera na IF4TM projektu, izdvojen je niz preporuka vezanih za transfer tehnologija i inovativnu delatnost u okviru treće misije univerziteta.

Preporuke za izmene i dopune Zakona

- Definirati organizacione jedinice koje se bave transferom tehnologija i inovacijama
- Podržati preduzetničke aktivnosti na fakultetima kroz model javnog finansiranja
- Omogućiti eminentnim istraživačima da budu angažovani kao predavači i mentori na određenim studijskim programima
- Uključiti aktivnosti treće misije u kriterijume za napredovanje nastavnika i saradnika
- Uspostaviti jednostavnu proceduru za osnivanje organizacionih jedinica na univerzitetima koje se bave inovacijama
- Formirati specifične finansijske mehanizme za podršku NTP, inkubatorima, spin-off kompanijama, centrima za transfer tehnologija, centrima za intelektualnu svojinu...
- Podržati inicijative za jačanje veza između univerziteta i industrijskog sektora u oblasti inovacija
- Uvesti poreske olakšice za naučne i istraživačke aktivnosti i ulaganja privatnog sektora u razvoj i istraživanje
- Uvesti finansijske olakšice za institucije koje su uspešne u realizaciji međunarodnih projekata
- Uraditi reorganizaciju državnih naučnoistraživačkih instituta
- Podržati tehničke i tehnološke fakultete u aktivnostima usmerenim na komercijalizaciju istraživačkih rezultata
- Obezbediti redovna javna ulaganja u naučnoistraživačku strukturu
- Uvesti olakšice za naučnike koji se vraćaju iz inostranstva
- Uključiti u naučnoistraživačke aktivnosti i transfer tehnologija, podršku preduzetništvu i razvoj inovacija

Preporuke univerzitetima

- Uključiti sve tri dimenzije treće misije u strategiju razvoja univerziteta
- Razviti listu indikatora i metodologiju za rangiranje univerziteta prema rezultatima postignutim u oblasti treće misije
- Obaveštavati relevantne aktere o aktivnostima univerziteta
- Podići svest o značaju treće misije
- Ohrabrivati preduzetnički duh u akademskom okruženju
- Uložiti više sredstava u unapređenje institucionalnih kapaciteta za razvoj treće misije

- Razvoj pravnih akata za upravljanje intelektualnom svojinom u skladu sa Nacionalnim preporukama
- Definisanje uloga i odgovornosti u upravljanju intelektualnom svojinom
- Osnivanje Komisije za intelektualnu svojinu koja će biti odgovorna za proces odlučivanja
- Razvoj pravnih akata i pratećih obrazaca koji se odnose na upravljanje intelektualnom svojinom:
 - pravilnik o upravljanju intelektualnom svojinom
 - obrazac za otkrivanje pronalaska
 - obrazac o udelima u stvaranju intelektualnog dobra
 - obrazac izveštaja o proceni tehnologije
 - vodič za izbor i primenu modela ugovora
 - izjavu o čuvanju tajnosti podataka (jednostrana)
 - ugovor o poverljivosti (jednostrani i dvostrani)
 - ugovor o proceni tehnologije, materijala
 - ugovor o saradnji u oblasti istraživanja i razvoja
 - ugovor o licenciranju i
 - sporazum o razmeni informacija
- Organizacione jedinice
 - Promovisanje univerzitetskih centara i kancelarija koji se bave i daju podršku procesu transfera tehnologija i znanja na fakultetima
 - Centar za transfer znanja
 - Kancelarija za poslovnu podršku
 - Kooperativni trening centar
 - Angažovanje bar jednog zaposlenog sa punim radnim vremenom u svakoj od ovih jedinica
 - Jačanje ljudskih resursa u okviru ovih jedinica kroz niz specijalizovanih obuka, kroz umrežavanje i razmenu iskustava i prakse sa nacionalnim i međunarodnim centrima za transfer tehnologija
 - Povećanje broja zaposlenih tokom narednih godina na različitim pozicijama vezano za procenu tehnologije (due diligence) sa komercijalnog, pravnog i tehničkog stanovišta
 - Uvođenje indikatora uspešnosti za praćenje napretka u ovoj dimenziji treće misije kao i procedura za prikupljanje i procenu informacija na univerzitetskom i fakultetskom nivou
- Razvoj preduzetništva
 - Osnivanje Kreativnog centra

- Obezbeđivanje legislativne i administrativne podrške osnivanju „spin-off“ kompanija
- Razvoj i realizacija radionica i obuka
- Podrška istraživačima u proceni nivoa tehnološke spremnosti („technology readiness level“) i unapređenje ovog nivoa kroz Program za dokazivanje koncepta (Proof of Concept programe)
- Podrška odabranim istraživačkim timovima u razvoju strategije komercijalizacije i uspostavljanja „spin-off“ kompanija
- Uključenje istraživača i studenata u preduzetničke i inovativne aktivnosti u okviru kampanja za otvorene inovacije
- Organizacija nacionalnog takmičenja za najbolju studentsku ideju
- Uvođenje tema i/ili predmeta na fakultetima Univerziteta koji se tiču preduzetništva u okviru postojećih studijskih programa
- Razvoj održive saradnje sa partnerskim organizacijama.

Specifični ciljevi proistekli iz zaključaka stručnog seminara (D1.2) i uporedne analize (D1.5).

- Omogućiti naučnoistraživačkim institucijama (registracija za inovacionu delatnost) da konkurišu na nacionalne inovacione projekte
- Uvesti aktivnosti vezane za transfer tehnologija i inovacije u kriterijume za naučno i akademsko napredovanje
- Uvesti sistem olakšica za zaštitu prava intelektualne svojine kada je univerzitet/fakultet/institut podnosilac prijave
- Podržati razvoj konkurentnosti i inovativnosti MSP kroz bolju saradnju sa univerzitetima, uz prateći sistem poreskih olakšica
- Pravno regulisati, omogućiti i podsticati osnivanje spin-off preduzeća na univerzitetima
- Obezbediti podršku Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja za organizaciju Nacionalnog takmičenja za najbolju studentsku ideju na godišnjem nivou

Nakon prezentacije, moderator je otvorio diskusiju pitanjem da li aktivnosti koje obuhvataju treću misiju treba da budu uključene u ocenjivanju profesora i samim tim budu uzete u obzir za ispunjavanje uslova za napredovanje na univerzitetima na kojima su u radnom odnosu, pored svog primarnog angažovanja koje podrazumeva držanje nastave i bavljenje naučno-istraživačkim radom.

Dragana Bečejski – Vujaklija, inače vanredni profesor Fakulteta organizacionih nauka, je istakla da je ideja treće misije u okviru akademskog obrazovanja veoma bitna. Međutim, ukoliko se ne uspe u tome da se izmene pravilnici o napredovanju, neće se mnogo toga promeniti. Bitna razlika između fakulteta je da se neki bave primenjenom, a neki teorijskom naukom, pa se samim tim i profesori razlikuju u smislu da su jedni talentovaniji za rad sa studentima, dok su drugi za saradnju sa privredom. Predloženo rešenje je uvođenje paralelnih uslova, što bi značilo vrednovanje naučno-istraživačkog rada (radovi na SCI listi) sa

mogućnošću zamene odgovarajućih kategorija angažovanjem na aktivnostima u okviru treće misije univerziteta (inovacije, patenti i dr.).

Prof. dr Vesna Mandić je rekla da treba da postoje akti koji bi podsticali akademske radnike na izvrsnost u okviru sve tri misije univerziteta, ali da treba imati na umu i da kvalitet bilo kog preduzeća, pa i institucije, zavisi od različitosti kadrova i njihovih ekspertiza. Takve pojedince treba iskoristiti u okviru treće misije, ali bi trebalo i adekvatno vrednovati njihov rad i angažovanje.

U diskusiju se uključila i Prof. dr Ivanka Popović koja je rekla da novi uslovi za izbor u nastavnička zvanja na univerzitetima uključuju aktivnosti koje se tiču treće misije i da je isto tako važno da profesor treba da doprinese društvu, ali je istakla i da treba praviti razliku između naučnog i stručnog doprinosa. Trebalo bi na osnovu minimalnih uslova koje je propisao Nacionalni savet za visoko obrazovanje da svako pronađe optimalan put kako bi mogao da ostvari potrebne uslove za napredovanje. Nastavnici, na taj način, treba da budu primer studentima kako svestrano angažovanje i angažovanje za društvenu korist nije gubljenje vremena.

Prof. dr Vesna Mandić je izjavila da univerziteti imaju svoju autonomiju, čime su u svojim pravilnicima propisali oštrije uslove, pa bi se kroz preporuke, koje se usvoje u okviru realizacije projekta IF4TM, skrenula pažnja univerzitetima da podstiču angažovanja koja se odnose na treću misiju.

U nastavku je Milorad Rančić rekao da je neophodno da se nastavnici bave aktivnostima koji se tiču stvaranju veza između privrede i visokoškolskih ustanova. I on se slaže da se takva aktivnost nastavnika mora bodovati na sličan način kao što se boduju radovi sa odgovarajućim kategorijama. Takođe misli da je potrebno da se boduje naučni, ali i stručni doprinos široj zajednici.

Diskusiji se pridružila i Olga Deretić koja je podržala mišljenje Dragane Bečejski – Vujaklije, da je potrebno uvesti mogućnost zamene bodova koji se dobijaju na osnovu naučno-istraživačkog rada odgovarajućim aktivnostima koje se tiču angažovanja u okviru treće misije univerziteta.

Prof. dr Dragan Domazet smatra da, iako se ne slaže da se aktivnosti nastavnika opisuju brojkama, treba kriterijume koji podržavaju sve tri misije univerziteta napraviti da budu što realniji. On kaže da su neki nastavnici zbog pisanja naučno-istraživačkih radova zaboravili da je njihova primarna uloga da budu predavači. Iz tog razloga, u zavisnosti od studijskih programa svakog fakulteta, kao i oblasti kojom se neki nastavnik bavi, treba pronaći težinske faktore koji bi regulisali i uravnotežili ocenjivanje prilikom angažovanja nastavnika u okviru sve tri misije. Zaključio je da je realizacija ovog projekta dobra prilika i jedan od načina da se donesu preporuke koje bi doprinele izmeni pravilnika i konkursa Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

Jovana Pajović se u potpunosti složila sa prof. dr Domazetom da nastavnici treba da budu podjednako aktivni u okviru sve tri misije univerziteta i da treba vrednovati i odati priznanje nastavniku za angažovanje u socijalnoj dimenziji kao i za transfer tehnologija.

Ivan Rakonjac je rekao da se ocena visokoškolske ustanove meri i na osnovu načina na koji se student snađe u svim aspektima života nakon završenih studija. Zato je dobra ideja da se i privredni subjekti uključe u formiranju kurikuluma, naravno, u saradnji sa nastavnicima, kako bi akademski građani bili funkcionalni članovi društva. On je naglasio da Fond za inovacionu delatnost ima program za podršku Centrima za transfer tehnologija na državnim

univerzitetima, tako da može da pomogne prilikom pisanja patentne prijave u inostranstvu kao i obezbeđivanje dela novčane pomoći u te svrhe, ali da je potrebno da se razvije svest o značaju treće misije i bude istrajan u toj ideji.

Zoran Nikolić je skrenuo pažnju da univerziteti treba da prepoznaju sve delove treće misije i da se nađe prava mera uvođenja zamene naučno-istraživačkog doprinosa nekom aktivnošću iz treće misije, kao npr. patentom. Šteta je i da se za učešće u svim ostalim organima fakulteta, univeziteta, Ministarstva, ne dobija bilo kakvo priznanje koje se računa prilikom izbora u nastavničko zvanje, ali da ipak treba biti obazriv prilikom donošenja predloga minimalnih uslova koji bi trebalo da budu ispunjeni.

Na kraju prvog dela sastanka u diskusiju se uključila i Žaklina Stojanović, koja je ponovila već nekoliko puta naglašenu konstataciju da se, za razliku od prosvete, na visoko obrazovnim institucijama pored rada sa studentima podrazumeva i naučno-istraživački rad. Takođe je rekla da nastavnike niko ne sprečava da, ukoliko žele, sarađuju sa drugim naučno-istraživačkim timovima van svojih institucija i da daju svoj doprinos u kategoriji tehničkih rešenja i/ili patenata čime bi sebi obezbedili ispunjenje minimalnih uslova za izbor u više zvanje, ali i doprinos široj društvenoj zajednici što je i cilj uvođenja treće misije. I ona se složila da, kroz prikaz svih aktivnosti u okviru treće misije, treba da se vrednuje doprinos ostvaren u okviru ovih aktivnosti.

2.2. Druga sesija

Prof. dr Miladin Kostić je, kao predsednik Radne grupe 3 za razvoj i praćenje dimenzije treće misije pod nazivom "Kontinuirano obrazovanje", bio moderator druge sesije.

On je preporuke vezane za kontinuiranu edukaciju u okviru treće misije Univerziteta, a koje su direktno proistekle iz dokumenta D1.5 Benchmarking report, predstavio u vidu kratke prezentacije od 15 min. Profesor Kostić je najpre dao pregled trenutnog stanja EU legislative i legislative u Srbiji, a zatim je kao najvažnije preporuke istakao:

Strategija razvoja obrazovanja odraslih u Republici Srbiji

- Podržati stvaranje institucionalnog okvira
- Podržati razvoj partnerstva na lokalnom, regionalnom i međunarodnom nivou između pružaoca usluga i korisnika u cilju definisanja potreba za obrazovanjem
- Osnovati nacionalna i lokalna veća za pružanje konsultantskih usluga u oblasti razvoja ljudskih resursa
- Unaprediti saradnju sa internacionalnim organizacijama za bolji pristup programima finansiranja celoživotnog učenja
- Definirati izvore finansiranja (privatni sektor, fiskalna politika, međunarodni projekti...)
- Unaprediti svest o obrazovanju odraslih
- Uvesti poreske olakšice za poslodavce koji ulažu u obrazovanje zaposlenih, kao i za pojedince koji su zainteresovani da nastave obrazovanje
- Realizovati dodatne aktivnosti – uspostavljanje mreže centara za obrazovanje odraslih, uvođenje sistema za praćenje kvaliteta, itd.

Specifični ciljevi proistekli iz zaključaka stručnog seminara (D1.2), Izveštaja o postojećim strategijama i zakonima Republike Srbije (D1.3) i uporedne analize (D1.5)

- Usvojiti Nacionalni okvir kvalifikacija
- Uspostaviti nacionalno telo (tela) za sertifikaciju programa celoživotnog učenja, njihovo praćenje i priznavanje sertifikata
- Definirati koncept *part time* studiranja i njegovo priznavanje
- Povećati ulaganja u unapređenje kapaciteta ljudskih resursa
- Uvesti poreske olakšice za poslodavce koji ulažu u obrazovanje zaposlenih, kao i za pojedince koji su zainteresovani da nastave svoje obrazovanje

Nakon održane prezentacije, usledila je diskusija koju je otvorio Milorad Rančić. On se složio sa ciljevima koji su prepoznati od strane projektnog tima i dodao da bi visokoškolskim ustanovama trebalo dati slobodu oko organizovanja kurseva u okviru neformalnog obrazovanja i da bi to imalo rezultate. On misli da bi država trebalo da uloži deo sredstava za realizaciju usavršavanja inženjera i ostalih stručnjaka iz različitih oblasti.

Prof. dr Dragan Domazet se nadovezao na komentare gospodina Rančića rekavši da on misli da tu postoje nedostaci koji se ogledaju u tome da će korisnici tih kurseva koristiti pravo na besplatno usavršavanje koje finansira država, a da na kraju opet neće moći da iskoriste stečeno znanje. Na taj način bi i jedna i druga strana bila na gubitku. Njegov predlog je da se finansiranje ipak prebaci na poslodavca/kompaniju koja želi da pošalje svog zaposlenog na usavršavanje, a da onda država na neki način refundira deo uloženi sredstava. Na taj način bi se formirali kursevi koji su zaista neophodni.

Milorad Rančić je onda dodao da NSZZ ima sijaset kurseva za prekvalifikaciju koje finansira država, ali da bi se na način koji je on predložio prvo možda moglo ograničiti, zakonom ili nekim drugim aktima, ko može da drži takve kurseve. Tako bi se ograničila i količina novca koji se ulaže u te svrhe.

Diskusiji se priključila Dragana Bečejski – Vujaklija koja je predložila uvođenje aspekta inoviranja znanja. Kao primer je navela nastavnike koji, od kad su diplomirali, nisu nastavili sa inoviranjem svog znanja. To je dovelo do toga da, posle dugogodišnjeg rada, učenici koji treba da nauče nešto novo od svojih nastavnika, imaju veće znanje od njih samih. To se naročito odnosi na nastavnike u oblasti informatike i informacionih tehnologija.

Moderator sesije, prof. dr Kostić je rekao da država mora da uredi sistem usavršavanja u svim oblastima kada je reč o dobijanju licenci nakon slušanja odgovarajućih seminara. Po njegovom mišljenju treba licencirati ustanove, a ne pojedince. Glavni problem je to što se često na seminarima slušaju predavanja u različitim strukama zajedno, a da ona nisu usko specijalizovana.

Prof. dr Vesna Mandić se složila sa prethodnim učesnicima diskusije i naglasila da je potrebno da se najpre ostvari kvalitetna i održiva saradnja sa NSZZ, Privrednom komorom Srbije i sličnim subjektima, kako bi se znalo šta je potrebno preduzećima. Na taj način bi se znalo koji su kursevi/obuke potrebne odgovarajućim poslodavcima u određenom periodu. Ona je rekla da je potrebno razviti čitavu logistiku kako bi na kraju imali sertifikovane radnike. Sa druge strane bi se moglo omogućiti i prekvalifikovanje, npr. inženjera, matematičara, informatičara, da, ukoliko ne mogu da nadju posao u svojoj struci za koju su dobili diplomu neke od visokoškolskih ustanova, završe kurs na drugom odseku iste ili neke druge

visokoškolske ustanove od godinu dana kako bi bili konkurentniji na tržištu sa sertifikatom koji bi pridodali svojoj diplomi.

Žaklina Stojanović je dodala da i ovde treba voditi računa o dva aspekta, a to su neformalno kontinuirano celoživotno obrazovanje i formalno celoživotno obrazovanje koje treba da bude deo većeg programa koji uključuje i bodove. Što se tiče prvog aspekta, bitno je da visokoškolske institucije drže korak sa privredom. To se može ostvariti na taj način što kompanije dođu sa zahtevom za usavršavanje zaposlenih, a da onda visokoškolska ustanova po određenoj ceni održi predavanja iz tražene oblasti, nakon čega se izdaje sertifikat koji je vrednovan od strane poslodavca. Formalno celoživotno obrazovanje nastavnika u srednjim i osnovnom školama već postoji, ali takođe postoje i već pominjani propusti kada je reč o načinu formalne verifikacije i realizacije u praksi.

Prof. dr Miladin Kostić je naveo primer uspešno realizovanog neformalnog usavršavanja kroz kurs koji je razvijen na osnovu zahteva kompanije iz inostranstva. Ali, da bi moglo da se nastavi sa takvom praksom, potrebno je uvođenje modela na nivou države kako bi i visokoškolska ustanova i država imala koristi. U isto vreme je potrebno i uvođenje kriterijuma za ocenjivanje nastavnika koji su učestvovali u organizaciji i realizaciji tih kurseva, što se povezuje sa temom prve diskusije Konsenzus sastanka.

Prof. dr Dragan Domazet je na sve ovo dodao da svaka od institucija treba da radi svoj posao. Naveo je primer da Privredna komora, a i već pomenuta NSZZ, organizuje kurseve usavršavanja, čime se direktno meša u posao obrazovnih institucija. Time se direktno utiče na održavanje kvaliteta kurseva, jer se na njima ne angažuju profesori koji su stručni u odgovarajućim oblastima.

Prof. dr Miladin Kostić se složio sa prethodnim učesnikom diskusije i zaključio da država treba zakonski da ograniči ko sme da se bavi određenom delatnošću i da profit ne treba da bude na prvom mestu, već da u prvom planu treba da bude kvalitet koji garantuje visokoškolska ustanova licencirana od strane Ministarstva.

Prof. dr Zoran Nikolić se uključio u diskusiju komentarem da postoji dilema i kod same radne grupe, koju je oformilo Ministarstvo, na kom nivou obrazovanja treba staviti kratke kurseve kao oblik kontinuiranog obrazovanja. Dodao je i da je kontinuirano obrazovanje težnja da društvo kao celina stalno radi na usavršavanju, tj. da se realizacijom ovog projekta ukaže na to da u kontinuirano obrazovanje moraju da budu uključeni svi stanovnici ove države.

U razgovor se uključio moderator ove diskusije, koji je naglasio da bi u okviru kratkih kurseva bilo omogućeno usavršavanje pojedinaca koji već imaju stečeno formalno obrazovanje, čime bi se oni, na taj način, razlikovali od pojedinaca koji imaju završeno samo formalno obrazovanje iz iste oblasti.

Prof. dr Mandić se nadovezala na diskusiju primerom Univerziteta u Kremasu, gde je prosek starosti studenata koji pohađaju kratke kurseve 45 godina. To omogućava prekvalifikaciju radnika u kompanijama, čime se ne dobijaju tehnološki viškovi, već se radnici na osnovu novostečenog znanja prebacuju na druge poslove u okviru istih ili različitih kompanija. Država u saradnji sa akreditovanim visokoškolskim ustanovama prati tržište, razvija odgovarajući studijski program i vrši podsticaj kontinuiranog obrazovanja tako što umanjuje godišnji porez pojedincima koji ulažu u sopstvenu edukaciju i usavršavanje. Diskusiju je zaključila konstantacijom da je mapiranjem ustanovljeno da mi imamo sva pravna akta koji bi mogli da podrže kontinuiranu edukaciju, ali da se stvari u praksi odvijaju drugačije.

2.3. Treća sesija

Predsednik Radne grupe 4 za razvoj i praćenje dimenzije treće misije pod nazivom "Društveno angažovanje", a ujedno i moderator poslednje sesije ovog sastnaka, bio je prof. dr Zoran Nikolić. Preporuke koje su direktno proistekle iz dokumenta D1.5 Benchmarking report, a koje su vezane za društveno angažovanje u okviru treće misije univerziteta, prof. Nikolić je predstavio u vidu kraće prezentacije. Nakon uvodnih napomena koje se tiču društvene odgovornosti i društvenog angažovanja univerziteta, kao i uslova koje treba da ispuni država u realizaciji treće misije univerziteta, od strane moderatora su najpre predstavljene nacionalne legislative partnera iz EU (Engleska i Italija) kao i uporedni prikaz pravnih akata svih partnera na projektu koji se tiču društvenog angažovanja. Kao najvažnije, istakao je sledeće preporuke:

Preporuke 7 visokoškolskih institucija na osnovu nedostataka uočenih uporednom analizom stanja u Srbiji sa stanjem na 10 univerziteta u 5 EU zemalja

- Razviti individualne planove društvenog angažovanja
- Podržati volonterske akcije studenata i mladih istraživača
- Podržati studente i đake u kreativnim i preduzetničkim aktivnostima u okviru Kreativnih centara
- Podržati veće učešće relevantnih aktera i predstavnika industrije u razvoju nastavnih programa
- Razviti centralizovani sistem za praćenje aktivnosti društvenog angažovanja
- Unaprediti postojeće i uvesti nove aktivnosti u ovoj oblasti
- Otvoriti univerzitete ka društvenoj zajednici
- Unaprediti uključenje nastavnog i administrativnog kadra i studenata u aktivnosti društvenog angažovanja
- Uspostaviti partnerstva sa državnim i privatnim sektorom
- Definisati strategiju društvenog angažovanja
- Imenovati komisiju za društveno angažovanje koja će biti odgovorna za implementaciju strategije društvenog angažovanja
- Definisati akcione planove (godišnje planove aktivnosti)

Specifični ciljevi proistekli iz zaključaka uporedne analize (D1.5)

- Razviti mehanizme podrške i sistem olakšica za lakše zapošljavanje mladih sa ciljem sprečavanja odliva mozgova
- Angažovati mlade perspektivne istraživače i diplomce na dobro plaćenim pozicijama u razvojno-istraživačkim institucijama ili lokalnim preduzećima
- Uspostaviti mrežu šest Kreativnih centara u Srbiji i obezbediti podršku za njihovu saradnju sa ostalim nacionalnim i međunarodnim institucijama čime bi se ostvarilo:
 - Podsticanje razvoja kreativnog učenja

- Podsticanje kreativnosti u procesu učenja
- Kreiranje ideja i inovacija
- Podsticanje kreativnosti i preduzetničkog duha u akademskoj populaciji
- Unapređivanje preduzetničkih veština
- Podsticanje društvenog i preduzetničkog angažovanja

Kao zaključak na sve prethodno rečeno, prof. Nikolić je izneo da se moraju stvoriti pretpostavke za punu (ali realnu) integraciju univerziteta u društvo kroz:

- definisanje nove (šire) uloge univerziteta
- veće uvažavanje mišljenja univerziteta prilikom rešavanja problema od javnog društvenog značaja
- sprečavanje distanciranja univerziteta od ideje društvene odgovornosti
- sprečavanje zatvaranja univerziteta prema drugim društvenim institucijama
- uspostavljanje boljeg odnosa univerziteta i drugih društvenih aktera (npr. kroz umrežavanje).

Nakon održane prezentacije, usledila je diskusija koju je otvorila Prof. dr Vesna Mandić koja se zahvalila prof. dr Nikoliću koji je prepoznao vezu između Kreativnog centra i ostalih centara koji postoje u okviru univerziteta. Ona je objasnila da su centri uglavnom kancelarijskog tipa, dok Kreativni centar treba da bude studentski prostor u kojem se oni pre i posle predavanja sastaju kako bi razmenili ideje, gde bi bili upošljeni nečim što je kreativno, a i imaju dodatnu opremu koju bi mogli da koriste pri izradi završnih/master radova. U njima bi studentske organizacije mogle da se uključe u nešto što može biti korisno za sve studente. Studentsko takmičenje za najbolju inovaciju se može isto tu održati, a van toga bi mogli da služe i za organizovanje promocije univerziteta i sličnih aktivnosti. Takav centar bi trebalo da ima dvoje/troje zaposlenih studenata, koji bi vodili računa o opremi koja se nalazi u Centru, i nekoliko volontera po ugledu na takve centre u evropskim partnerskim institucijama.

Milorad Rančić je na osnovu iskustva naveo aktivnosti koje bi Kreativni centar mogao da organizuje, kao što su organizovanje Noći istraživača, organizovanje predavanja u saradnji sa centrom za talente, itd. Pored toga on je ukazao na to da fakulteti u okviru univerziteta utiču i na imidž samog grada u kome se ta visokoškolska institucija nalazi. Međutim istakao je i problem koji se odnosi na neodgovornost lokalne zajednice koja nema sluha da pomogne kako finansijski tako i na neki drugi način, što se odnosi na obostranu korist kada je u pitanju društveno angažovanje koje je i tema ove diskusije.

Dragana Bečejski – Vujaklija je preporučila prisutnima da je potrebno uspostaviti direktnu i artikulisanu saradnju sa strukovnim organizacijama. To bi moglo da se realizuje preko organizacija ljudi iz struke koji bi mogli da doprinesu širenju društvenog angažovanja univerziteta u nekoj sredini.

Danica Mićanović je dodala da treba ostvariti ne samo vezu između centara na jednom univerzitetu, već treba ostvariti i umrežavanje sa ostalim Kreativnim centrima, kako u Srbiji tako i u inostranstvu.

Prof. Nikolić je rekao da sve aktivnosti koje se tiču treće misije podrazumevaju umrežavanje visokoškolskih ustanova, jer je to neophodno, a to se odnosi i na sve jedinice koje rade pod okriljem univerziteta, pa tako i na Kreativne i druge centre.

Iako se slaže sa predloženom konfiguracijom i povezanošću između tri pomenuta centra, prof. dr Domazet je dodao da ona treba da bude fleksibilna u smislu da umreženost postoji između svih centara koje određena visokoškolska institucija ima.

Zbog svih različitosti između univerziteta, prof. dr Vesna Mandić je podsetila prisutne da je u okviru projekta planirano da se razvije sedam individualnih planova društvenog angažovanja, tako da će svako od članova projektnog tima imati svoj način umrežavanja Kreativnog centra sa ostalim centrima koji postoje na toj ustanovi. A na temu umrežavanja, ona je takođe dodala da je u toku faza formiranja radnih grupa, gde će 40% članova biti van konzorcijuma projekta, koji će uključiti predstavnike Centra za promociju nauke, đачkih parlamenata, Privredne komore, Naučno-tehnoloških parkova, Inkubatora kao i predstavnike studentskih organizacija.

Zaključnu reč u okviru poslednje diskusije dao je prof. Nikolić, koji je dao primer pomoći Naftne Industrije Srbije, koja je donirala određena sredstva za otvaranje Laboratorije za popularizaciju fizike. U njoj se učenici srednjih škola sastaju i kroz različite eksperimente ulaze u probleme fizike, ali na kvalitetniji način nego što bi to mogli u svojim laboratorijama u srednjim školama. Time je hteo da naglasi da je i to jedan vid društvenog angažovanja koji je realizovan na osnovu međusobne saradnje kompanije i univerziteta.

3. Zaključak

Zaključeno je da je Konsenzus sastanak bio uspešan i da su na osnovu tri diskusije na temu razvoja treće misije na univerzitetima proizišle korisne ideje koje će se dalje razrađivati u okviru projektnog tima. Na taj način su stvoreni uslovi, na osnovu dva Konsenzus sastanka, da se preporuke koje su prepoznate u toku dosadašnjeg rada na projektu unaprede na osnovu komentara i sugestija ostalih učesnika ova dva sastanka. Sve prezentacije koje su bile prikazane na sastanku mogu se naći na [Trello platform](#)-i.

Vest o sastanku, agenda, spisak prisutnih i slike sa događaja mogu se pronaći na [web sajtu projekta](#).